יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קכא.

מועדי ה' נאמרו. כוליה מפרש לקמיה: **מועדי ה' צריכין קידוש.** שהיו מקדשין את החדש על פי הראייה ומתוך כך מתקדש מועד בזמנו שלפי עיבור השנה ועיבור החדשים המועדים מתעבבין אבל המועדים עצמן לא היו מקדשין כי אם החדשים כדתנן בר"ה (דף כד.) לגבי קידוש החדש שאב בית דין אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש שנאמר אשר תקראו אותם[1] קרי ביה אתם ואחרי זימני מקודש מקודש נפקא לן מדכתיב[2] מקראי קדש (ג) שהיו מקדשין את החדש על פי הראייה וחזו תיקון המועדות וקדושתן: **שכח הראשים אינה צריכה קידוש.** כעין שמקדשין המועדות על ידי קידוש ראשי חדשים אין מקדשין אחד בשבת להיות שביעי שלו שבת אלא לעולם יום שביעי שבת הוא אלא קידוש בית דין ונפקא ליה מדכתיב[3] מועדי ה' יתירא דמלי למיכתב אלה אשר תקראו אותם מקראי קדש. שבת הראשים קרי לשבת משום דכל מועדות נמי כתיב בהו שבת שבתון הלכך קרי ליה שבת הראשים שמקודשת וכאה משבת ימי הראשים דבשבת ראשונה כתיב בו ביום[4] ויקדש אותו: **גבי מועדות.** בפרשת שור או כשב (ויקרא כג): **מועדי ה' צריכין מומחין.** ולא מקדשי בג' הדיוטות כהפרת נדרים ולא ביחיד מומחה כהפרת נדרים אלא בשלשה מומחין כדילפינן בראש השנה (כה:) מן לך מומחה בישראל יותר ממשה רבינו וקאמר ליה רחמנא עד דאיכא אהרן בהדך דכתיב ויאמר ה' אל משה ואל אהרן וגו' החדש הזה לכם[5] ככם מומחין ואין בית דין שקול ומוסיפין עליהם עוד אחד: **תנן הפס.** במס' תענית. ומשום דקאמר לקמן יום שהותרו שבטים כו' נקט לה: **שאולין.** שאפי' מי שיש לה היתה שואלת שלא לביים את השואלת מחמת שאין לה דאמרי' במסכת תענית (דף לא.) בת מלך שואלת מבת כהן גדול כו': **יום שנתנו בו לוחות האחרונות.** דתניא בסדר עולם משה עלה[6] בשש בסיון לקבל לוחות הראשונות וירד בי"ז בתמוז דהיינו בסוף ארבעים יום עלה בי"ח ובקש רחמים בסגיל עון העגל שנא' ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה אשר התנפלתי כי אמר ה' להשמיד אתכם (דברים ט) ובאותה שעה נתגלה הקב"ה לישראל ואמר לו למשה [שמות לד] פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים וירד בכ"ח בתמוז ופסל שני לוחות אבנים דכתיב [שם] ויפסול שני לוחות אבנים כראשונים וישכם משה בבקר ועלה בכ"ט בתמוז ועשה עוד מ' יום (ג) מלי בתמוז עד י' בתשרי שנאמר [דברים י] ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים ארבעים וגו' בי' בתשרי הוא יום הכפורים נתרצה המקום בשמחה לישראל ואותו היום ירד משה והלוחות בידו: **יום שהותרו שבטים.** הכי הוה קים להו: **לבא זה בזה.** שהותרו הסבת נחלה שפסק אותו דור של בתי האבות שנאסר להם הסבת נחלה והשמת מיהא אם נשתיירו עדיין בני אדם שהיו בתוך הדור אבתי בתיסוריהו קיימי אבל שאר בני אדם שלא היו בתוך הדור מותרין. ויש מפרשים יום שהותרו שבטים שהרי בט"ו בתמוז כלקמן וטעות הוא כידם שהרי לא לדור המדבר נאמר אלא לבתי האבות כפוף המ' שנה: **יום שהותר שבט בנימן.** כל הנך אמוראי לא פליגי אלא מר גמיר האי מרבנן ומר גמיר האי מרבנן: **שלו בו מתי מדבר.** במדרש איכה[7] יום שבטל בו המפר דאמר ר' לוי כל ערב תשעה באב היה כרוח יוצא הכל יצאו לחפור חפרין ויסנין בהן ובשחרית הכרוח יוצא יבדלו המיים מן המתים והיו בודקין אותן ומצאו ט"ו אלף ופרוטרוטו חסרין בכל שנה וכך עשו מ' שנה יום לשנה יום לשנה [במדבר יד] הרי מ' שנה בשנה אחרונה עשו כן בדקו עצמן ומצאו שנים אמרו שמא טעינו בחשבון וכן בי' בו וכן בי"א וכן בי"ב וכן בי"ג ובי"ד עד דאיתמלי סיהרא כיון דאיתמלי סיהרא אמרו ביטל הקב"ה אותה גזירה קשה מעלינו ועשו משה ושמחה ויו"ט: **דאמר מר כו'.** ולכך עשו ימי משתה ושמחה על הדיבור שחזר למשה:

לא

ושבת בראשית אינה צריכה קידוש בית דין. ואם תאמר דבסוף פרק קמא דקידושין (דף מ:) נפקא לן מדכתיב מושבותיכם דאמרינן התם מושבות דכתב רחמנא גבי שבת למה לי מיצטריך ס"ד אמינא הואיל ובעינינא דמועדות דכתיבא מיבעי קידוש ג"ד כמועדות קמ"ל ויש לומר דרשא דהתם אתיא כבן עזאי דדרים נדרים לא נאמר מועדי ה' נאמר הפרת נדרים לא נאמר מי גמי אפי' לרבי יוסי הגלילי צריכין תרי קראי דאי לא כתיב אלא חד לא הוה ממעטינן אלא מומחין כתב קרא אחרינא למעוטי אפי' הדיוטות:

יום שליחה ומחילה. פירשתי בסוף מרובה (כ"ק דף פב. ד"ה כדי): **יום** שבלו בו מתי מדבר. בשנה אחרונה נמי מתו וידעו שכבר כלתה גזרה כי כבר מתו כל בני כ' ולפי שהיו אבלים עד מקלת יום של ט"ו לא חזר הדיבור שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות כדאשכחן בני יעקב (תנחומא פ' ויחי) שכל אותן ימים שנתאבל על יוסף לא שרתה עליו שכינה כדאמר [בשבת] (דף ג:) ולכך כל ימי אבילתן של ישראל לא חזר הדיבור שבזכותן היה מדבר עם משה כדאמרי' בריש מכילתא לאמר ר' יעקב אומר לא ואמור להם שבזכותן אני מדבר עמך שכל אותן שלשים ושמונה שנה שהיה כועס על ישראל לא היה מדבר עם משה ואהרן שנאמר ויהי כאשר תמו וכו'. וממדרש איכה שהיה רבינו שמואל מביא ראיה קשה טובא שאם לא מתו בשנה אחרונה למה נתעכב הדיבור שנה ויותר שלא חזר ועוד ט"ז אלף ופרוטרוטו היה (ד) למות כל שנה ולפי מדרש איכה היו מתין ממשה עשר אלף ופרוטרוטו בכל שנה ועוד למאן דאמר בירושלמי במועד קטן שכולן בני שש מתו מידוש גדול הוא זה שלריך לומר בחמש עשרה אלפים ופרוטרוטו נולדו במלרים בכל שנה זה קודם זה ועוד שלא היתה שמחה (ה) מפני הדיבור שחזר (אלא) שאז כי איתמלי סיהרא ידעו שפסקה גזרה מעליהם ועוד מה שמחה היא שקדמו למות מאשתקד והכתיב (שמות כג) את מספר ימיך אמלא ועוד אם מיהרו למות מאשתקד א"כ לא מתו בני שש אלא אותן שהותלמו להן עשרים שנה בשעת יליאתם שלכך תלה בכ' שנה לפי שהיו בני כ' בלמלם ונראה לר"ת (ו) לפי מדרש איכה שלא מיהרו למות אלא בשנה אחרונה ביטל מהן הגזרה ונשארו מהן ט"ו אלף ופרוטרוטו אותן שהיו ראוין למות בשנה אחרונה כמו שמלינו בחזקיהו דכתיב (מלכים ב כ) לו לדויך כי מת אתה והאריך לו הרבה ה)[והא דכתיב (במדבר כו) ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון היינו מאותן שראוין למות קודם שנתבטלה הגזרה דכלב ויהושע היו בני ארבעים בשלוח מרגלים כדפרישית לעיל (דף קח: ד"ה מכאן) אי נמי בתחלה נגזר אפי' על בני כ' בלמלם ולבסוף ריחם עליהם הקב"ה ולא מתו אלא אותן שהיו בשעת גזרה לכל הפחות בני עשרים ומחצה שחצה בשנה אחרת שהוב שנה ולא יום אחד דלאמרי' (מסכת ערכין פ"א מ"ג) גבי פלגם שכל חצי שלם אינו לא שה ולא איל ונשארו בשנה אחרונה כל אותן שהיו בני כ' בלמלם]ו) הכי נמי אשכחן בדילוג קן זכו כי גר יהיה זרעך מילתא לא זכו ועבדום וענו אותם וכו' והשתא אתי שפיר דמשום חמשה עשר אלפים ופרוטרוטו לשנה לא נתייחד הדיבור עד חמשה עשר באב של שנה אחרונה שהיו ראוין למות והיו עלינין בכך עד דאיתמלי סיהרא ומה שהקשה ר"ת לפירוש הקונטרס למה נשתהה הדיבור שנה ויותר י"ל נמי שאין השכינה שורה לא מתוך עצבות והן היו עלינין לפי שהיו סבורין למות באותה שנה והאי דנקט נמי חמשה עשר אלפים ופרוטרוטו לאו על כל שנה ושנה קאמר אלא רוב השנים ומיהו קשה על פירוש רבינו שמואל דלמה חפרו קברים בשנה אחרונה כיון שמאשתקד מתו כל אותן שהיו ראוין למות שכל אחד היה יודע בעצמו שלא היה מגן עשרים ועד ששים מפקודי משה ואהרן:

שנה

מסורת הש"ס

ה) [כגרים עח. ותיש רב אסי]. ו) [לעיל קכ: ותיני]. ז) תענית כו:. ד) שם ל: [ע"ש כתה מיעטים]. ה) [לעיל קכ:]. ו) [ויקרא כגן]. ז) [שם]. ח) [ויקרא כגן]. ט) [כרלשית כן]. י) [שמות יכן]. כ) ע"ש בשנטר. ל) [מתיתתא לתיכה רבה לגן]. מ) [לגיון]. נ) ע"כ.

תורה אור השלם

1 וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יי:
במדבר ל ב
2 זה הדבר אשר צוה יי לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים:
במדבר לו ו
3 ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו לבנימן לאשה: שופטים כא א

הגהות הב"ח

(ה) נב' רבי יוסי בר נתן הוה גמיר: (ב) חשב"ם ד"ה מועדי ה' יכו' מדכתיב מקראי קדש וחזו תיקון המועדות וקדושתן כשהיו מקדשין את החדש על פי הראיה הס"ד: (ג) ד"ה יום שנתנו יכו' עשה עול מ' יום ומ' לילה מלמ"ד נאמ: (ד) תוס' ד"ה יום שכלו וכו' ע"ז אלף ופרוטרוטו היה ראוי למות בכל שנה: (ה) באר"ש שלא היתה שמחה לפני הדיבור אלא משחזר שאף כי לא אתמלי סיהרא ידעו: (ו) באר"ש ונראה לר"ת לפרש לפי מדרש:

רבינו גרשום

שבת בראשית לא נאמר. משום הכי קרי לה שבת בראשית דכתיב וישבות ביום השביעי ומשמה של שבת זו (ו) שבת בראשית ויש שבתות אחרות דכתיב ביום הראשון שכתוב ועד כתיב והיתה שבת הארץ וגו' ושבת של יום הכפורים ועוד כמה שבתות לפי עניינן אבל שבת בראשית היתה לכל השבתות: מועדי ה' צריכין קדוש בית דין. דכתיב אשר תקראו אותם מועדי קדש שמעבירין את התודש ואת השנים ומקדשין זמנים: שבת בראשית אינה צריכה קידוש. משום דכבל שבעה שבעה ימים שבת היא: מועדי ה' צריכין מומחה. לקדשן: ביחיד מומחה. הא אין מומחה בני הדיוטות: יום שנתנו בו לוחות האחרונות. חשוב מיום שנשברו הלוחות הן ארבעים וארבעים יום עד יום הכפורים: מאי דרוש. והתירו לבוא זה בזה והכתיב לא תסוב נחלה: כו קרים מתי מדבר.

(ו) פלגי ניל' ומשמה של שבת זו נקראו כל השבתות שבת בראשית: כו נראה דל"ל עד שלא כלו מתי מדבר לא היה דיבור עם משה פה אל פה וכמו דכתיב פה מי:

עין משפט נר מצוה

לו א מי' פ"ח מהל' קידוש החדש הל' ה:

מוסף רש"י

מועדי ה' צריכין קידוש ב"ד. דתניא אשר תקראו אותם מקראי קדש (גרים עח.). שבת בראשית אינה צריכה קידוש ב"ד. דמילתא וקבלה מתליה (שם). בכלי לבן שאולין. שכלן שואלות זו מזו אפילו עכו"ם מי שלא לגרים כו' (תענית כו:). יום שנתנו בו לוחות אחרונות. שב"ר נתמה ירד משה מן ההר תחלה ושיבר את הלוחות. וכ"ר טחן את העגל וזרן את הפוגעים ישלה לחרים, נשתהה שם חמוים יום, תרנעים יום עמד בתפלה. דכתיב (דברים ט) ואתנפל לפני ה' תרנעים יום ותרנעים לילה, ותרנעים יום עמד בברלאתה. חשוב מ"ר' בתמוז ועד יום הכפורים ויהיו לכו שמונים יום, י"ב שנאמרו מתמוז דכתיב אמר ר"ל אמר ר"ל ומ' ולבשים דאב ובו' ואמלו אמר ר"ל אמר ר"ל יום, ולא נוח כפור הבלים כנגד לילי של ר"ח תמוז דלא הוה בחוסכנים, דהא נפק ליה בכר בשעה שעלה, השתא הוו לכו מ' שלמין לילה ויום, ונוקר יום כפור ירד שהוא ר' בתשרי, ואותו היום נקבע ליום כפור, לטרוניא שמחל ויחס על הדבר אשר דבר לעשות לעמו, ומל כן נקבע נוח כפור בי' בתשרי. כך שמעתי (תענית כו:). שהותרו שבטים לבא זה בזה. דתחמת אמר יכל בת ירבעם נחלה מחמיה לאמה ולא תפוב נחלה מחמיה לאמה אחר כי אים נחלתו ידבקו בני ישראל, ומעמדי ואחריו דבר זה בחמשה עשר באב (שם). זה הדבר. אשר ציה ה' לבנות צלפחד וגו', זה מיעוט אחד, כלומר לא יהיה דבר זה ניטל אלא בדור זה, בדור של בנות צלפחד (שם). שהותר שבט בנימין לבא בקהל. ליטא נשים, לפי שנשבעו ישראל מלהיכאלה להם כדכתיב בשופטים (שם). ממנו. מיעוט היא, דכתיב אים ממנו לא יתן בתו לבנימין, לא נמי אלא מהם, אבל מבניהם לא נמרי (שם). יום שבלו בו מתי מדבר. דתניא כל תרנעים שנה שהיו במדבר, כגל ערב תשעה באב היה הכרח יולא ותומר לאה לחפוי, ויהיו כל אחד ואחד יולא ומוסר לו קבר ישן בו, שמא ימות קודם שיחפוי, ולמחר הכרח יולא וקולא יבדלו מים מן המתים, וכל שהיה בו נפש מים היה עומד ויולא, וכל שנה היו עומדין קן, ובשנה תרנעים שנה עשו ולמחר עמדו כולן מים, ובין שראה כך תמהו ואמרו שמא טעינו בחשבון המדע, חזרו וחשבו בקבריהן בלילות עד ליל חמשה עשר, ומין שראה שנתמלאה הלבנה ולא מת אחד מהם, יעשו שהשנון חדש מכוון ובכר מ' שנה בא גזירה בעלמו, קבעו אותו הדור לאותו היום יי"ט שנה. דאמר מר כו'. לפיכך יי"ט הוא שם.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com